

**BOUS, CASTELLS, PLENS I FALLES:
ENTRE LA SEGURETAT I EL PATRIMONI.
Jordi Bertran**

Els darrers dies ha circulat una informació d'una organització espanyola segons la qual el govern de la Generalitat de Catalunya prohibirà els bous embolats i capllaçats propis de moltes festes majors de les terres de l'Ebre. **Jordi Bertran** s'ha posat en contacte amb el govern català que, a través del gabinet del Conseller en Cap, Josep Bargalló, ha enviat una resposta informativa que textualment diu "Oficialment i de moment no hi ha cap acord de govern en aquest sentit". Paral·lelament, el director general de Medi Natural, Ramon Luque, ha afirmat que la Generalitat autoritzarà els bous capllaçat i embolat, però cas per cas. La decisió es prendrà en funció de si hi pot haver o no maltractaments als animals. Segons Luque, la llei permet fer correbous, però no distingeix entre modalitats i només exigeix que no hi hagi maltractaments. El director de Medi Natural admet que els límits no queden massa clars i situa el problema en l'ambigüïtat de la llei. Tot plegat queda en mans dels tècnics, que hauran d'interpretar els buits d'una llei aprovada al Parlament amb el suport de tots els partits. El delegat del govern serà l'encarregat d'autoritzar els correbous. Però, segons Luque, es podria donar el cas que es doni el vistiplau i que després s'hagi de fer alguna sanció.

La informació inicial ha revifat una picabaralla històrica entre els defensors i detractors de les festes amb bous. En tot cas, com sigui que de vegades apareixen imprecisions en diversos mitjans de comunicació, hem volgut deixar constància d'un seguit d'extremes que, estrictament des del punt de vista de la investigació de la festa, mereixen ser coneguts no únicament per la ciutadania sinó pel nou govern de la Generalitat, al qual algunes persones ja acusen –com a l'anterior– de desconeixement de la realitat de les terres de l'Ebre. Els bous són ben presents en la geografia festiva catalana, tant a les comarques que envolten el riu Ebre com a la Catalunya Vella, on Cardona i Olot encara palesen la forta implantació que el món taurí havia tingut en les comarques ramaderes del nord del país.

En aquesta ocasió, la polèmica sobre dues modalitats determinades dels bous sense mort de l'animal oblida que no únicament a Catalunya sinó al conjunt de l'Estat espanyol, i també en altres estats europeus, són autoritzats els espectacles públics amb braus en places edificades, en els quals es fa sang a l'animal i se l'acaba matant. En aquest sentit, és absolutament incoherent que des d'una organització espanyola s'inverteixi l'ordre de prioritats, i que paradoxalment s'ataqui dos dels usos patrimonialitzats de la festa amb bous sense

mort de l'animal, ben propis dels Països Catalans. La festa popular dels bous ha patit els mals conseqüència del franquisme, quan avui veus autoritzades sostenen que, en realitat, el dictador odiava no sols els jocs populars sinó les mateixes corrides de toros. L'estereotip forjat a partir d'un extraordinari lligam entre el règim i la corrida de toros, que diversos literats anteriors ja havien etiquetat com espanyola, va comportar un desprestigi social important tant dins com fora de les terres catalanes i especialment en determinats sectors progressistes, que ha contaminat dos models avui absolutament diferents: l'espectacle dels braus i la festa popular dels bous.

Els bous, una festa catalana.

Aquests jocs amb els bous sense mort de l'animal havien estat àmpliament estesos per tota Catalunya. La pervivència actual en algunes festes del nord del Principat i també en nombroses comarques veïnes, com les occitanes, no és altra cosa que una reminiscència i un clar indicatiu d'aquella ancestralitat. Tot i que coneixem l'abundància del toro salvatge des de la fi del Paleolític fins al Neolític i l'existència del seu culte durant l'edat de bronze ibèrica i del seu sacrifici religiós per part dels celtíbers, el joc amb els bous a les nostres terres té antecedents més propers en els costums que Roma practicava en aquesta i d'altres àrees del seu imperi. Posteriorment, tant els àrabs com els cristians lluitaren contra el toro en els territoris de la península Ibèrica. Probablement aquest origen fruit d'un préstec cultural, vinculat a les celebracions paganes -entre les quals també hauríem d'afegir les cretenques-, fou l'espurna que encengué els primers debats a l'entorn de la moralitat d'aquesta tipologia de festivitats i sobre la idoneïtat de la seva vinculació amb les celebracions cristianes, tot i que entre les files de l'església havien existit grans partidaris del joc amb els bous, com el bisbe Eusebi de Barcelona al segle VII.

Amb la primera estructuració de les celebracions patronals que es produeix a la Baixa Edat Mitjana -segles XIV-XV-, la festa dels bous començà a vincular-s'hi, paral·lelament al seu ús en les celebracions àuliques o cortesanes. A finals del segle XVI les festes votades en què precisament una comunitat decidia córrer els bous eren tan comunes i abundants, que l'església es replantejà la seva idoneïtat, i el 1567 acabà promulgant-se la butlla papal *De salutis gregis dominici* del papa Pius V contrària totalment al joc dels bous. La seva popularitat era tan gran, però, que el mateix rei espanyol Felip II intercedeix davant el Vaticà. Les relacions internacionals entre l'Estat espanyol i l'església i el suport decidit en la batalla de Lepanto acaben flexibilitzant la postura papal de la prohibició, que finalment és

aixecada per Gregori XIII el 1575. Els anys posteriors la posició papal serà variable, però la decidida utilització dels jocs amb bous durant l'Espanya dels Àustries al segle XVII refermarà aquestes festivitats. És en aquella època quan a Catalunya tenim notícies històriques del joc del bou capllaçat o bou amb corda. L'any 1636 a Olot es té constància dels animals que són deixats lliures pels carrers i sabem que precisament ja es corrien capllaçats. Diuen els documents olotins: *corregueren lo dit brau sens corda en la Plassa*. La cita ens indica, alhora, que els bous amb corda o capllaçats eren també una pràctica comuna a la vila.

Les limitacions sobre la festa reapareixeran, però, a les acaballes del segle XVIII, de la mà dels governs il·lustrats, que feren una política d'atac contra tot allò que tingués flaire ancestral, autòctona i d'identitat local i comunitària. El rei Ferran VII també prohibiria els anys 1814 i 1815 el joc dels bous en els carrers, però, amb els continus avatars polítics del segle XIX les celebracions retornarien a les places i als carrers on s'han mantingut fins a l'actualitat. Així, els alcaldes, com a autoritats locals, tampoc no han seguit les disposicions contra els bous dels anys 1900, 1908 o 1931, per posar alguns exemples.

El cas del corre de bou de Cardona, al cor de Catalunya

Els estudiosos han atorgat al corre de bou de Cardona -tal com el lèxic local l'ha perpetuat- una antiguitat que ens trasllada al segle XV. A l'arxiu municipal d'aquesta vila del Bages es conserva la documentació d'una despesa dels còsols municipals de l'any 1500 per al correbou programat amb motiu d'haver estat pares els ducs de Cardona, costum que ja celebrava amb anterioritat la vila. Aquella cerimònia formava part de les festes cavalleresques que sovint bebien de fonts sorgides dels costums populars. Uns i altres components s'han barrejat al llarg de la història fins el punt que de vegades es fa difícil destriar-ne els veritables orígens. Així en el cas de Cardona l'estructuració del corre de bou es consolida com a element definidor de la seva festa major, el segon diumenge de setembre, i es perpetua en els temps i en la història.

D'aquesta manera, Cardona simbolitza encara en l'actualitat el que eren les festes majors d'una bona part del nostre país fa uns cent cinquanta anys, just abans que un sedàs romàntic i suposadament nacionalitzador les depurés de certs jocs impropis de les noves formes que calia defensar. Esperem amb impaciència un treball seriós que expliqui amb detall aquest procés de substitució cultural, que va folkloritzar les nostres festes majors i n'eliminà alguns dels símbols identitaris més aplaudits per les classes populars. Sí, aquest fou un

procés marcadament burgès, que a la Catalunya vella comportà la reducció a la mínima expressió de la festa dels bous, mentre que a la Catalunya nova gairebé costà la desaparició dels seguicis populars o del fet casteller. Els amants dels bous tenien massa punts de contacte amb els practicants dels balls parlats o dels castellers, però n'hi havia un de fonamental: era gent de poca lletra i absolutament allunyada dels cercles de poder polític. L'etnòleg Bienve Moya apuntava una part d'una cita de Carles Bosch de la Trinxeria, que nosaltres hem completat, corresponent al 1887 que justifica sobradament el paper de la festa dels bous en l'anomenat cor de Catalunya:

"...En las fiestas majors una de las costums que s' conservan y's conservaràn encara molt temps, son las corridas de bous, atesa la afició dels pobles d'aquestas montanyas, encara molt més pronunciada en lo Vallespir. No hi ha poble ni poblet que per sa festa major no tinga sa corrida de bous o de vaques; es la principal diversió de la festa. Vich, Olot, Camprodon, Prats de Molló, Arles, St. Llorens de Cerdans, Ceret, ténen llurs corridas per la festa major.

La corrida generalment se fa á la plassa principal del poble; se construhéxen catafals al entorn pera los espectadors. Un catafal adornat de garlandas de boix y banderas es lo reservat al Ajuntament y á la copla, á sota hi ha lo toril improvisat ab quatre fustas; los carrers que donan á la plassa son tancats aba rastillos. Los torejadors son los jovens de la població y pobles vehins.

La plassa està plena de pagesos que s' fican sota'ls catafals. La copla toca l' contrapás ballat per los torejadors. De cop s'obre la porta del toril, y surt l' Moreu del más de la Boixeda, ab un floch vermell entre banyas, que s' passeja per la plassa, ensumant á sos amichs los pagesos sota'ls catafals y buscant una eixida pera tornár-sen al estable. - Tiréuli l' bot, crida la gent, y li tiran entre camas un rotllo de cuyro que l' fa saltar y córrer una miqueta; lo públich s'anima, la música toca, lo bou fá algunas corregudas espantat per alló del bot, un torejador aixerti li pren lo floch en mitj de crits y picament de mans; surt l'amo del bou, En Joan, del más de la Boixeda ab son garrot: -há! há! passa, Moreu! há há!... lo torna á embarrar. Ne fan surtir un altre que fá lo meteix, y aqueixa funció dura tres horas. Creguin que es molt pesat. Los bous y las vacas que fan córrer están cansat de llaurar, vihuen entre pagesos, son de la masia, amichs de la casa com lo demás bestiar; donchs ¿de qué 'ls hi ha de venir aixó de ferlos abordar á la gent?..."

La descripció de Bosch de la Trinxeria, escriptor de la Renaixença i insigne excursionista, pertany a la tendència vuitcentista que, partint de l'observació directa, cercava el coneixement dels costums i les tradicions catalanes, al costat de la natura, la història, les arts i la

literatura, per tal de propagar-ne el seu coneixement i l'amor per la terra catalana. Bosch de la Trinxeria va defensar la recatalanització del país, a partir de la convicció que l'essència de la catalanitat es trobava en el passat. En aquest sentit, els costums, sovint senzills, entre ells les festes de bous, eren establerts per la tradició i pertanyien al cicle natural de la vida que, en el camp, era allunyada dels artificis de la ciutat. L'atmosfera muntanyenca i ramadera es respira a la plaça de bous que Bosch descriu, i el joc amb els animals apareix reflectit amb tota la seva autenticitat, allunyada en tot moment d'una espectacularitat complexa i elaborada. Les sorts del floc i la del bot de cuir palesen una pràctica ben viva i molt estesa a la Catalunya vella a les acaballes del segle XIX: la voluntat de joc amb la bèstia, amb un públic que prové històricament d'uns nuclis d'afeccionats que coneixien i vivien amb el bestiar. Ramaderia i taurofília han estat juntes en la història de la festa en el mateix cor de Catalunya.

Cardona manté avui el seu corre de bou. El matí de la vigília els bous corren pels carrers fins als corrals annexos a la plaça, on diumenge tindrà lloc la celebració cardonina per excel·lència. La festa inclou les bèsties per als afeccionats i també la cargolera. Aquesta segueix sent, doncs, la singularitat de la festa cardonina. Al bell mig d'una plaça quadrada amb un entorn urbà peculiar presidit per l'església de Sant Miquel, el castell i la col·legiata romànica de Sant Vicenç, té lloc aquesta ancestral sort del joc dels bous. Un gros cistell de vímet serveix perquè, enmig de l'apoteòsica aclamació popular, un voluntari es posi dintre i, després d'incitar la bèstia, sigui embestit i aixecat pels aires. La Fira, com és conegut aquest espai urbà que envolta l'església de Sant Miquel, embogeix davant la celebració no exempta de risc, aquell risc que dona caràcter a bona part de les celebracions festives del nostre país.

La plaça que té una estructura permanent, amb una part que roman fixa en el teixit arquitectònic de l'indret, i una altra de desmuntable, és plena d'un públic que o bé aplaudeix des de les grades o bé es llença a l'arena. Precisament les cordes -prop de cinc-centes- que pengen del fustam de la barrera serveixen per tal que els torejadors cardonins escapin dels bous. Organitzats en colles, els joves omplen amb les seves samarretes ben virolades cadascun dels racons de la històrica plaça. Mocadors vermells i verds, samarretes fúcsies, taronges, blanques, vermelles, tenyeixen amb llum pròpia el recinte presidit en moltes balconades per la nostra senyera.

La suposada importació valenciana en els anys trenta del segle XX

Entre les informacions que s'acostumen a donar sobre la festa dels bous de les terres de l'Ebre hi ha la d'una suposada importació valenciana en els anys trenta del segle XX, seguint els fluxos migratoris que provenien del sud dels Països Catalans. La realitat és diferent, ja que els fluxos de treballadors que van arribar des del País Valencià als camps d'arròs de l'Ebre a principis del segle XX són anteriors a la dècada dels trenta. El que sí que van influenciar va ser un altre component festiu, ja que van crear una dinàmica musical única en tot Catalunya: la de les bandes de música. En tot cas, aquests fluxos migratoris únicament van reforçar una dinàmica de bous que ja existia amb anterioritat. De tota manera, no cal oblidar que Catalunya i el País Valencià tenen moltes mostres de patrimoni festiu i immaterial comunes, o que el mateix fet casteller va arribar al Camp de Tarragona procedent de les terres valencianes.

Les lleis sobre bous

La Llei catalana 22/2003, de 4 de juliol, de protecció dels animals, art. 6, exclou dos casos concrets de la prohibició que impedeix l'ús d'animals en espectacles, lluites i d'altres activitats que puguin produir-los patiment o en les quals puguin ser objecte de burles o tractaments antinaturals, o bé que puguin ferir la sensibilitat de les persones que els contemplin. El primer cas exclòs és l'espectacle amb bous braus en les localitats en què, en el moment d'entrar en vigor la primera redacció de l'esmentada llei (1988), existien places construïdes per celebrar-los. El segon, que és el que estem tractant en aquest article, són les festes amb bous sense mort de l'animal -els correbous- en les dates i localitats on tradicionalment se celebren. Aquesta tradicionalitat va quedar fixada -no sense polèmica- arran de l'entrada en vigor d'aquella normativa, prèvia audiència als municipis on se celebraven festes populars amb bous.

A partir d'aquesta realitat, es fa necessària l'aplicació del Reglament de espectáculos taurinos (Real Decreto 2/2/1996, núm.145/1996), que compta amb uns annexos posteriors de 31 de novembre de 1997. El títol IV, capítol I, classifica els espectacles taurins i especifica l'existència dels "espectacles o festes populars, en què es juga o es corren bous d'acord amb els usos tradicionals de la localitat". A Catalunya aquests espectacles i festes populars no celebrats en places permanents han de ser comunicats al Departament de Governació per a la seva autorització, i a l'alcaldia de cada població per a coneixement i autorització de l'ús de la via pública. La realitat és que són els mateixos ajuntaments els organitzadors habituals

d'aquestes celebracions. Segons el Reglament, en les comunitats autònomes que compten amb competències en matèria d'espectacles -cas de Catalunya-, tampoc no es pot prescindir de comunicar a la Delegació o Subdelegació del Govern central la celebració de la festa taurina, a efectes de l'eventual exercici de les competències que els atribueixen la Ley 10/1991, de 4 d'abril, art. 2.2 i disp. addic., de potestats administratives en matèria d'espectacles taurins.

A Catalunya les sol·licituds d'autorització i les comunicacions han de presentar-se amb una antel·lació mínima de cinc dies. L'administració autonòmica ha d'advertir en el termini de vint-i-quatre hores els possibles defectes en la documentació i dictar la resolució corresponent, atorgant o denegant l'autorització, en el decurs de les quaranta-vuit hores següents a la data en què la documentació exigida hagi quedat completada. En cas que la resolució no fos notificada en els terminis establerts, es considera que l'autorització s'atorga per silenci administratiu.

En les festes tradicionals pot autoritzar-se que es corrin bous d'edat superior a dos anys sempre i quan es compleixin les condicions i requisits que en cada cas es determinin.

El Reglament preveu que els organitzadors aportin la següent documentació:

- la certificació de l'arquitecte, arquitecte tècnic o aparellador, que garanteixi que les instal·lacions que s'utilitzin reuneixen les condicions de seguretat i solidesa suficients
- certificació sobre els serveis mèdics previstos i sobre les instal·lacions que ocupen
- certificació del llibre genealògic de la raça bovina de lídia
- pòlissa d'assegurances de responsabilitat civil
- contracte amb un professional taurí inscrit en les seccions I o II del registre de professionals -és a dir, matador de toros o matador de jònecs amb picadors-, o banderiller de la categoria primera de la secció V, que actuarà com a director per auxiliar a les persones que prenguin part en la festa.

Una hora abans de començar qualsevol festa taurina popular el cap del servei mèdic haurà de comprovar que ja estan disposats els serveis mèdicosanitaris i una ambulància equipada amb elements necessaris per executar el trasllat dels ferits o accidentats potencials. També la policia local comprovarà que les vies públiques estan aïllades de manera que els bous no puguin fugir, i que a més són lliures d'obstacles que puguin dificultar el pas dels animals i dels participants.

El dia abans de la festa els veterinaris hauran de procedir al reconeixement dels bous per tal de comprovar el seu estat, la seva identificació i d'altres requisits. Durant la celebració de la festa, el director professional serà auxiliat almenys per tres col laboradors voluntaris capacitats i adequadament identificats, o per deu si es tracta de bous lliures pels carrers, per tal d'evitar la seva fugida fora del recorregut, auxiliar als participants i controlar un tracte adient cap als animals.

Els ajuntaments tenen l'obligació d'anunciar suficientment la celebració de l'acte i dictar les mesures necessàries per garantir la seguretat de les persones i béns, amb la prohibició absoluta de les actuacions que impliquin maltractaments i patiments cap als animals.

Per tant, comprovem com en les festes amb bous sense mort de l'animal existeix una normativa clara i definida que implica la participació d'un seguit de professionals que, en nom de les autoritats locals, nacionals i estatals, vetllen per l'èstica aplicació de la normativa vigent, inclosa la veterinària.

Altres festes susceptibles de ser atacades

El conflicte és inherent a la festa. La festa històricament ha mantingut una confrontació permanent amb les lleis, especialment amb aquelles que vetllen per la seguretat de les persones, els animals, el medi ambient, els béns, i la via pública i els seus elements. En aquest sentit, un coneixement real de les normatives vigents a Catalunya ens condueix a la trista realitat que algunes de les nostres manifestacions festives més identitàries i tradicionals són avui susceptibles de ser atacades, amb la llei a la mà. Veurem com, per exemple, les lleis impedeixen la participació dels menors de setze anys en el fet casteller, l'ús dels fuets de la Patum sobre el cap i darrera el cul dels diables Plens, o l'encesa i baixada de les falles pirinenques.

El Reial Decret 2816/1982, de 27 d'agost, pel qual s'aprova el Reglament General de Policia d'Espectacles Públics i Activitats Recreatives, que regula les "festes populars" i les "manifestacions folklòriques", art. 57.1, diu:

L'edat d'admissió dels artistes o executants d'ambdós sexes, es fixa, per raons de protecció de la infància i de la joventut, en els setze anys

La canalla que integra els poms de dalt de les construccions castelleres té edats inferiors a la indicada.

El Decret 252/1999, de 31 d'agost, pel qual es regulen les actuacions dels grups de foc en les celebracions populars i tradicionals, 5.3, diu:

Quan en les actuacions participin voluntàriament i espontàniament persones no integrants del grup de foc, el grup i els encarregats de la seguretat han de vetllar perquè aquestes persones no manipulin material pirotècnic i perquè segueixin les indicacions dels integrants del grup, especialment amb relació al manteniment de les distàncies de seguretat respecte dels actuants o dels portadors del material pirotècnic.

És evident que la col·locació de fuets –sortidors pirotècnics amb trojust a l'alçada dels caps i dels genitals dels actuants i dels participants no garanteix precisament cap distància de seguretat. La Direcció General d'Emergències i Seguretat Civil de la Generalitat de Catalunya estableix pel que fa a l'encesa de focs i fogueres:

Està prohibit fer foc a tots els terrenys forestals de Catalunya, tant si estan poblats d'espècies arbòries com si no, i a la franja de 500 metres que els envolta.

Les falles que baixen de les muntanyes pirinenques al voltant del solstici d'estiu travessant boscos són en el supòsit de la prohibició.

Legislació sobre patrimoni cultural

Veiem, doncs, que totes aquestes lleis, evidentment necessàries, que vetllen per la seguretat de les persones, els animals, el medi ambient, els béns, i la via pública i els seus elements, han de ser necessàriament contrastades amb un seguit de normatives tan vàlides i necessàries com les altres que protegeixen i fomenten el patrimoni etnogràfic i immaterial dels nostres pobles. Partim del pressupòsit que les administracions públiques són obligades a vetllar pel compliment de la legislació de seguretat, a l'igual que han de respectar i fer respectar les normatives de protecció com la Llei del Patrimoni Cultural Català i la Llei de Foment i Protecció de la Cultura Popular i Tradicional i de l'Associacionisme Cultural, o la Llei 16/1985 del Patrimoni Històric Espanyol, epígraf Patrimoni Etnogràfic. Per tant, hem de cercar solucions vàlides per tal que la legislació sobre seguretat no xoqui amb la referent al patrimoni i la cultura popular i tradicional. Per tal d'assolir resultats plenament satisfactoris, hem de cercar l'equilibri ponderat entre la racionalitat a què obliga l'Estat de Dret i el respecte a les tradicions. Però és clar que si el valor cultural de la festa està contrastat per les corresponents autoritats administratives, el xoc entre seguretat i festa, entre seguretat i cultura, entre seguretat i tradició, és plantejable d'una manera molt diferent a si la festa a què ens referim no ha superat el control administratiu que contrasti i afirmi amb criteris científics la integració de la festa en el patrimoni etnogràfic. Precisament per aquest motiu encetàvem aquest article amb els referents històrics, que poden servir per discernir en quin nivell o àmbit estem ubicats.

En els darrers anys la noció de patrimoni cultural s'ha ampliat considerablement, i la importància molt més gran que ara se li concedeix es basa en el nivell cada cop major de conscienciació sobre la seva riquesa i vulnerabilitat. La visió tradicional del patrimoni cultural considerava fonamentalment els béns artístics i monumentals heretats dels temps passats, com les obres escultòriques i pictòriques o les grans mostres arquitectòniques. Actualment, en canvi, hi ha una consciència cada cop més important sobre que aquest patrimoni comprèn també les manifestacions culturals intangibles, com són les tradicions orals, la música, les festes i les llengües. Per això, darrerament han augmentat les accions des de la Unesco destinades

a la preservació i revitalització del patrimoni immaterial o intangible fins esdevenir i ocupar una de les seves línies prioritàries. El concepte de patrimoni immaterial o intangible és per a la Unesco *el conjunt de formes de cultura tradicional i popular o folklòrica, és a dir, les obres col·lectives que emanen d'una cultura i es basen en la tradició. Aquestes tradicions es transmeten oralment o mitjançant gestos i es modifiquen en el decurs del temps a través d'un procés de recreació col·lectiva. S'hi inclouen les tradicions orals, els costums, les llengües, la música, els balls, els ritus, les festes, la medicina tradicional i la farmacopea, les arts culinàries i totes les habilitats especials relacionades amb els aspectes materials de la cultura, com les eines i l'hàbitat.*

Per tant, veiem que des de les altes instàncies institucionals a nivell mundial, hom considera que el concepte de patrimoni ha evolucionat substancialment. La UNESCO ha pres la decisió i el compromís d'iniciar accions dirigides al salvament i la pervivència de les expressions del gènere humà plasmades en les produccions culturals dels nostres pobles. Sovint aquestes manifestacions són amenaçades amb la desaparició per l'escassa valoració que se'n fa o la manca de mitjans de protecció, o per accelerats processos de transformació que posen en perill la seva continuïtat o bé la pervivència de la seva intimitat i de la seva originalitat intrínseques.

Diversitat i pluraritat dins Catalunya

Umberto Eco explica que les "altres" cultures diferents a la nostra pròpia són precisament cultures, amb les seves creences, amb els seus ritus, amb els seus costums, completament raonables en el context en què s'han desenvolupat, és a dir, que es regeixen per la seva pròpia lògica interna. No totes les lògiques són, doncs, iguals, sinó que n'existeixen de ben diverses, que és necessari prendre en consideració, sense menystenir-les ni molt menys reprimir-les. La festa dins el territori català es comporta exactament d'acord amb aquests termes. Cada comunitat ha generat les seves pròpies coordenades lògiques i n'ha dibuixat el seu propi calendari festiu. La passió, les emocions, les petjades deixades per les generacions anteriors, la mateixa raó, han participat en la construcció de la pròpia festa, que alhora participa d'un corpus més ampli que va més enllà dels límits del terme municipal. Malgrat que és ben palpable el component espectacular de la festa, perquè aquest ingredient és consubstancial al fet festiu, no hem de perdre de vista que és la mateixa comunitat la que, com a actuant, s'ofereix a si mateixa l'espectacle que crea. Aquest ritus festiu té com a principal destinatari la comunitat i, en tot cas, en ella podem participar com a hostes, com a visitants privilegiats. Per a participar, doncs, d'aquest ritus haurem de partir de la pròpia lògica de la comunitat en què ens inserim, i que ens ofereix la festa per fer-se entendre, sempre dins les coordenades del respecte al seu treball, a les seves formes de comportament i a la seva intimitat.